

ENERGIEPACT: NIET ALLEEN VISIE, OOK AMBITIE

Brussel, 7 juni 2017

De Belgische Ministers van Energie hebben de ambitie om een gemeenschappelijke visie te formuleren op het Belgische energiesysteem met het oog op het vrijwaren van een zekere, betaalbare en duurzame energievoorziening. Deze visie moet uitmonden in een Interfederaal Energiepact voor 2030 en 2050. FEBEG roept de Ministers van Energie op om een ambitieuze en wervende energievisie te formuleren: maak van België opnieuw een exportland voor elektriciteit.

1. BELANG VAN ENERGIE VOOR DE MAATSCHAPPIJ

Energie is essentieel in ons dagelijkse leven. De beschikbaarheid van elektriciteit en gas is zo vanzelfsprekend dat we er ons zelfs geen vragen bij stellen. We gaan er simpelweg vanuit dat energie er is wanneer we het nodig hebben om machines of processen in onze industrie aan te drijven, om onze huizen te verwarmen en te koelen, om ons voedsel te bereiden, om onze kleren te wassen, om ons water te verwarmen en om de lichten te doen branden.

Het belang van gas en elektriciteit neemt zelfs nog toe. Beiden worden belangrijker voor onze mobiliteit. Gas is bovendien een onvermijdbare koolstofarme transitiebrandstof in onze strijd tegen de klimaatverandering. Ondertussen zet de elektrificatie zich door, niet alleen in industriële processen maar ook voor onze computers, TV's, smartphones en alle andere nieuwe slimme technologieën die ons verbinden met de wereld. Energie is onmisbaar in ons moderne leven – elke dag opnieuw.

De uitdaging is dan ook om iedereen de toegang tot gas en elektriciteit te kunnen blijven verzekeren.

Elektriciteit en gas zijn onmisbaar in het alledaagse leven in een moderne maatschappij.

2. UITDAGINGEN VAN DE ENERGIETRANSITIE

De maatschappelijke en economische omgeving waarbinnen de elektriciteits- en gasbedrijven opereren, verandert snel. Het samenvallen van ***vier ingrijpende evoluties*** maakt van de huidige energietransitie een enorme uitdaging:

- ***decarbonisatie***: de ontwikkeling van en de gestage omschakeling naar koolstofarme en hernieuwbare energietechnologieën;

- **decentralisatie**: de evolutie van productie door grote elektriciteitscentrales naar een wereld met vele verspreide productie-eenheden op plaatsen waar energiebronnen (water, wind, zon, ...) beschikbaar zijn;
- **digitalisatie**: de invoering van innovatieve diensten, toepassingen, platformen en bedrijfsstrategieën;
- **klantenbetrokkenheid**: de transformatie van de klant naar een actieve, geïnformeerde en geëngageerde partner die een gepersonaliseerde dienstverlening verwacht.

Om deze uitdagingen het hoofd te bieden, zijn massale investeringen in infrastructuur, innovatie en bedrijfsmodellen noodzakelijk. **Niet alleen de elektriciteits- en gasbedrijven zullen moeten investeren, maar ook de overheden, de netbeheerders, de bedrijven en de burger zelf.**

De energietransitie vergt massale investeringen in infrastructuur, innovatie en bedrijfsmodellen.

3. DE MARKT ALS MOTOR VOOR INVESTERINGEN

Marktwerking is het meest geschikte instrument om de investeringen voor de energietransitie op een kostenefficiënte manier te realiseren: **concurrentie dwingt marktdeelnemers immers tot innoveren en tot het zoeken naar efficiëntiewinsten** zowel op het vlak van technologieën als van producten of diensten en bedrijfsstrategieën.

Om maximale voordelen te halen uit marktwerking, is het fundamenteel om enkele basisprincipes te respecteren. Naast transparantie, contractvrijheid, vrije keuze van dienstverlener, vrije prijsvorming en stabiliteit is vooral het **principe van niet-discriminatie een hoeksteen van goede marktwerking**: alle marktdeelnemers moeten op gelijke voet met elkaar kunnen concurreren, onafhankelijk van hun identiteit, van hun locatie, van de technologie die ze gebruiken, van de producten of diensten die ze aanbieden en onafhankelijk van het feit of het gaat om productie, opslag of vraagbeheer. Een voorkeursbehandeling leidt niet alleen tot oneerlijke concurrentie, maar ook tot suboptimale marktresultaten: **een gelijk speelveld garandeert een efficiënt gebruik van de beschikbare energiebronnen en de meest competitieve prijs voor de klant.**

Een goede marktwerking zorgt ervoor dat de investeringen voor de energietransitie op de meest kostenefficiënte manier worden gerealiseerd.

4. NOOD AAN EEN BELEIDSVISIE

Een goede marktwerking leidt tot de meest kostenefficiënte oplossing binnen de krijtlijnen die de beleidsmakers hebben uitgezet. Het belang van een duidelijke beleidsvisie kan daarom niet genoeg onderstreept worden.

Het is bovendien in het belang van het land dat **beleidsmakers snel hun verantwoordelijk opnemen om de krijtlijnen van het energiebeleid uit te tekenen en een beleidsvisie uit te werken. Tijd is een belangrijke factor**: het uitstellen van beslissingen maakt de uitdagingen groter en kan tegelijk de beschikbare opties beperken waardoor de kosten van de energietransitie kunnen oplopen. Zo worden in de huidige marktomstandigheden, bijvoorbeeld, elektriciteitsproductiemiddelen met nog te veel waarde vroegtijdig uit dienst genomen. De beleidsmakers moeten daarom snel tot een beleidsvisie komen en de gepaste overgangsmaatregelen voorzien.

Een beleidsvisie is cruciaal om twijfels over investeringen weg te nemen, zowel bij de netbeheerders, bij de energiebedrijven als bij de industriële verbruikers en de burgers. De

beleidsvisie moet een stabiel en voorspelbaar wettelijk en economisch kader creëren: een 'stop & go' beleid, frequente wijzigingen in de regelgeving, geen of te korte overgangstermijnen en retroactieve aanpassingen veroorzaken niet alleen kosten – IT- implementaties, heronderhandelen van contracten, wijzigingen operationele processen, ... – maar leiden vooral tot veel onzekerheid wat investeerders ontmoedigt. **Een duidelijk, voorspelbaar en stabiel kader verlaagt net de investeringsrisico's en zorgt er dus voor dat de energietransitie vlotter en kostenefficiënter zal verlopen.**

Het uitwerken van een beleidsvisie is de verantwoordelijkheid van de beleidsmakers: het is hun taak om **maatschappelijke keuzes te maken en het gewenste evenwicht tussen duurzaamheid, bevoorradingszekerheid en betaalbaarheid** te bepalen. Deze evenwichtsoefening gebeurt natuurlijk in een welbepaalde context wat pleit voor een voorzichtige en doordachte benadering:

- Europa bepaalt de grote krachtlijnen van het energiebeleid die door de beleidsmakers moeten worden omgezet in concrete maatregelen die rekening houden met de Belgische context;
- België heeft veel verbindingen met de buurlanden en maakt deel uit van een grotere markt;
- het beperken van opties – aanvoerroutes, brandstoffen, technologieën, ... – heeft een prijsverhogend effect;
- sommige innovaties en evoluties gaan bijzonder snel;
- de energiesector is een kapitaalsintensieve sector met lange investeringscycli, of – met andere woorden – investeringen in de energiesector zijn heel duur, vergen een lange implementatieperiode en hebben een lange terugverdientijd;
- ...

Een beleidsvisie moet algemene doelstellingen formuleren en een pad uitstippelen om deze te bereiken, maar op zo een manier dat zij **de marktwerking zo weinig mogelijk verstoren**. Het is aan de marktdeelnemers om op zoek te gaan naar de meest geschikte technologieën en strategieën om de doelstellingen op een zo efficiënt mogelijk manier te kunnen bereiken. Enkele belangrijke aanbevelingen:

- creëer geen bijkomende risico's bovenop de marktrisico's;
- vertaal de doelstellingen naar marktsignalen of streef ze na met marktconforme instrumenten;
- één maatregel, één doelstelling;
- ...

Een duidelijke en stabiele beleidsvisie biedt de marktdeelnemers houvast en zorgt ervoor dat de energietransitie vlotter en kostenefficiënter verloopt.

5. EEN BELEIDSVISIE MET DE JUISTE FOCUS

5.1. Zet in op de strijd tegen de klimaatopwarming

Eind 2014 heeft Europa de strijd tegen de klimaatopwarming opgevoerd door de doelstellingen 2020 aan te scherpen. Op 23 oktober 2014 heeft Europa een nieuw Energie- en Klimaatpakket goedgekeurd, met **ambitieuze doelstellingen tegen 2030**:

- een bindende, interne broeikasgasvermindering van minstens 40% ten opzichte van 1990;
- een op Europees niveau bindende belofte voor hernieuwbare energie van minstens 27%;
- een indicatieve energie-efficiëntiedoelstelling van minstens 27%.

Het is onze maatschappelijke plicht ten opzichte van de toekomstige generaties om voldoende ambitieus te zijn in de strijd tegen de klimaatopwarming. ***Het effectief realiseren van deze doelstellingen tegen 2030 is dan ook slechts een minimum.***

De elektriciteits- en gasbedrijven zijn bereid om te investeren om minstens de klimaatdoelstellingen 2030 te bereiken.

5.2. Plaats de klant in het middelpunt

De bestaansreden van de energiemarkt is het beantwoorden van de behoeften van de klant. Het spreekt daarom voor zich dat de klant ook centraal staat in het beleid.

De klant ondergaat op dit ogenblik een metamorfose. Zijn gedrag en houding evolueren: hij heeft meer keuzemogelijkheden, hij is beter geïnformeerd, hij wordt veeleisend, hij verwacht een persoonlijke aanpak, ... Een aantal drijfveren – ecologische of economische redenen, imago, affiniteit met technologie, ... – zetten hem er bovendien toe aan om actief te worden in de markt. Meer en meer klanten zijn ook zelf producent.

Om de wensen van deze nieuwe klanten in te willigen, zijn grote investeringen nodig: investeringen in innovatieve producten en diensten, in technische oplossingen en toepassingen, in analyse van het gedrag van de klanten, in nieuwe dataplatformen, ... met de bedoeling de klanten zoveel mogelijk te verlossen van operationele en administratieve lasten.

De elektriciteits- en gasbedrijven willen investeren in innovatieve producten en diensten om de keuzemogelijkheden voor de klanten te vergroten en hen comfort te bieden en toe te laten de vruchten te plukken van de energietransitie.

5.3. Speel de Belgische troeven uit

5.3.1. Energiesector

Een sterk ontwikkelde energiesector was – vanuit historische perspectief – steeds een belangrijke pijler van het economische en sociale bestel in België. Een divers aanbod aan primaire energiebronnen en een evenwichtige energiemix liet decennia lang toe om elektriciteit en gas te leveren aan concurrentiële prijzen: dit legde de ***fundamenten voor een sterk industrieel beleid in België***. De robuustheid van de sector maakte het ook mogelijk om verregaande sociale maatregelen te nemen en zo energie betaalbaar te houden voor de kwetsbaren in de samenleving.

Vandaag de dag staat de economische levensvatbaarheid van de energiebedrijven onder druk en heeft de sector het moeilijk om te blijven bijdragen tot de maatschappelijke welvaart van het land.

5.3.2. Energie-intensieve industrie

De energie-intensiteit is een index die gebruikt wordt voor het evalueren van de energie-efficiëntie van een economie. De Belgische primaire energie-intensiteit is – ondanks een dalende trend – jaar na jaar hoger dan het Europees gemiddelde¹. Dit kan verklaard worden door de aanwezigheid van veel energie-intensieve bedrijven in België: olieraffinaderijen, staalnijverheid, betoncentrales, ...

¹ Energieobservatorium, 'Energie Kerncijfers 2015', FOD Economie, 2016.

De energie-intensieve industrie is een van de steunpijlers van de Belgische economie. Ze zal uiteraard ook zelf haar bijdrage moeten leveren in de strijd tegen de klimaatopwarming, bijvoorbeeld op het vlak van energie-efficiëntie, maar heeft pas een toekomst in België indien ze kan rekenen op een duurzame, zekere en competitieve energievoorziening.

5.3.3. Gasinfrastructuur

België heeft een ***uitgebreide gasinfrastructuur***²: 4.100 km leidingen, 20 verbindingen met de buurlanden, een LNG-terminal, een opslaginstallatie in Loenhout, ... Dankzij deze infrastructuur kan België de aanvoerroutes voor gas diversifiëren en beschikt het over veel flexibiliteit wat de prijsvolatiliteit op de Belgische markt beperkt. Door de centrale ligging van België is het gasnetwerk bovendien een draaischijf voor vervoer van aardgas naar Nederland, Duitsland, Luxemburg, Frankrijk, het Verenigd Koninkrijk en Zuid-Europa. In 2016 werd 182 TWh gas ingevoerd, waarvan 45 TWh werd verbruikt in de elektriciteitscentrales³.

Dankzij deze infrastructuur beschikt België over een liquide gasmarkt: dit draagt bij tot de bevoorradingzekerheid en bevordert competitieve prijzen. ***Om stranded assets te vermijden en om deze gasinfrastructuur betaalbaar te houden, moet hij optimaal gebruikt worden.*** Gasgestookte elektriciteitscentrales spelen een belangrijke rol om de transitie naar meer hernieuwbare energie te faciliteren.

5.3.4. Hoogspanningsnet

België beschikt over ongeveer 8.000 km hoogspanningslijnen⁴. Verbindingen met Nederland, Frankrijk en Luxemburg laten in ideale omstandigheden toe voor maximaal 4.500 MW elektriciteit te importeren. Nieuwe projecten – met onder meer verbindingen naar het Verenigd Koninkrijk en Duitsland – zullen de importcapaciteit tegen ten vroegste 2020 enorm uitbreiden tot 6.500 MW⁵.

De importcapaciteit draagt bij tot het vergroten van de liquiditeit in de dagmarkt en bevordert daardoor de prijsconvergentie met de buurlanden. ***Het belang van de fysieke verbindingen met onze buurlanden bestaat er niettemin ook in dat ze ons toelaten om elektriciteit te exporteren.*** Door de verbindingen in de twee richtingen te gebruiken – niet alleen voor invoer, maar ook voor uitvoer – wordt de infrastructuur beter benut: een optimaal gebruik van de infrastructuur beperkt de kostprijs voor de netgebruiker.

5.3.5. Distributienetten

Het distributienet in België is bijzonder sterk ontwikkeld, ook voor aardgas. Dit is zonder twijfel een troef in het kader van de huidige evolutie richting decentralisatie: het bestaande net beschikt daarom al over een ***aanzienlijke capaciteit om decentrale productiemiddelen aan te sluiten***.⁶

Om de kostprijs van dit distributienet te beperken, moet gestreefd worden ***naar een optimaal gebruik*** ervan – onder meer door het aankopen van flexibiliteitsdiensten – en mogen tarieven, taksen en bijdragen geen stimulans worden om af te koppelen van het net (de-solidarisering).

² Website Fluxys.

³ Synergrid, 'Aardgasstromen in België in 2016', website Synergrid, maart 2017.

⁴ Website Elia.

⁵ Elia, 'Verslag over de vooruitgang van de ontwikkeling van de interconnectiecapaciteit en het vraagbeheer', website Elia, 13 februari 2015.

⁶ Infrac, Eandis en Elia, 'Studie onthaalcapaciteit decentrale productie in Vlaanderen', website Elia, 10 september 2012.

5.3.6. Innovatie en R&D

België beschikt over weinig natuurlijke rijkdommen, maar kennis is ongetwijfeld een belangrijke grondstof. Het is – in de huidige kenniseconomie – de basis voor economische groei en maatschappelijke vooruitgang.

Het is dan ook vanzelfsprekend dat België ervoor kiest om deze kennis zelf te verankeren door volop in te zetten op innovatie en R&D, en op het in de praktijk brengen van de resultaten hiervan. De digitalisatie en de energietransitie zullen in de energiesector nieuwe opportuniteiten creëren. De energiebedrijven moeten dan ook de ademruimte krijgen om nieuwe – en slimme – bedrijfsmodellen en –strategieën, toepassingen, platformen, applicaties, producten en diensten te ontwikkelen, maar ook om synergiën te zoeken met de industrie, bijvoorbeeld door het ontwikkelen van toepassingen van CO₂ in de tuinbouw of in chemische processen.

Een beleidsvisie moet uitgaan van en voortbouwen op de troeven en sterke punten die België heeft.

5.4. Stel de Belgische welvaart veilig op langere termijn

5.4.1. Bevoorradingzekerheid

Sinds enkele jaren is de bevoorradingzekerheid van België een bezorgdheid. België beschikt daarom sedert 2014 over een strategische reserve: de volgende drie jaar zal de strategische reserve minstens 900 MW groot zijn⁷.

Volgens een studie van Elia⁸ heeft België bovendien – in het scenario dat de geplande kernuitstap plaatsvindt en er 6.500 MW invoercapaciteit beschikbaar is – **nood aan een structureel blok van 4.000 tot 9.000 MW** om zijn behoeften op het vlak van flexibiliteit en bevoorradingzekerheid veilig te stellen voor de periode 2023–2027. Dit structureel blok is het nationaal volume aan regelbaar vermogen dat nodig is om te voldoen aan de huidige wettelijke criteria qua bevoorradingzekerheid opdat op elk ogenblik productie en verbruik in evenwicht zouden zijn.

De **fysieke verbindingen met de buurlanden** vergroten de liquiditeit in de markt en dus ook de prijsconvergentie met de buurlanden, maar **dragen slechts bij tot de bevoorradingzekerheid in België in de mate dat de invoercapaciteit van 6.500 MW – die niet gegarandeerd is (bv. congestie, loop flows, ...) – zelf beschikbaar is én in de mate dat de buurlanden een overschot aan productiecapaciteit hebben om naar België te kunnen uitvoeren** in geval van schaarste, bv. een koudegolf in heel Noordwest-Europa. Aangezien de economische situatie voor elektriciteitscentrales in de buurlanden niet rooskleuriger is dan in België⁹, rijst de vraag of in de buurlanden – ook bij samenvallende piekvraag – een overschot van 6.500 MW aan productiecapaciteit beschikbaar is of beschikbaar zal blijven.

Bevoorradingzekerheid is van groot maatschappelijk belang. De kosten van een eventuele algehele stroomonderbreking in België lopen snel in de miljoenen euro's¹⁰: de kosten van een

⁷ Ministerieel besluit van 13 januari 2017 houdende instructie aan de netbeheerder om een aanvullende strategische reserve aan te leggen vanaf 1 november 2017.

⁸ Elia, 'Studie over de nood aan adequacy en flexibiliteit in het Belgische elektriciteitssysteem voor de periode 2017–2027', april 2016 en Elia 'Addendum aan de studie over de nood aan adequacy en flexibiliteit in het Belgische elektriciteitssysteem voor de periode 2017–20127', september 2016.

⁹ Vanaf 2019 of 2020 zou ook Nederland, bijvoorbeeld, structureel afhankelijk zijn van invoer tijdens piekmomenten: Tennet, 'Rapport Monitoring Leveringszekerheid 2016 (2015–2031)', juli 2016.

¹⁰ Federaal Planbureau, 'Belgische black-outs berekend: een kwantitatieve evaluatie van stroompannes in België', maart 2014.

algehele onderbreking van 1 uur worden geraamd op 120 miljoen euro, maar stijgen exponentieel naarmate de algehele onderbreking langer duurt.

5.4.2. Energie-onafhankelijkheid

België beschikt niet over grote reserves aan aardgas, aardolie of uranium, **en is dus afhankelijk van de invoer van primaire brandstoffen en elektriciteit**. Dankzij de productie van hernieuwbare energie en warmterecuperatie is België minder afhankelijk van andere landen voor de invoer van energie¹¹.

België was decennia lang een netto-uitvoerder van elektriciteit, maar is sinds 1990 structureel netto-invoerder van elektriciteit¹². Zo bedroeg de netto-invoer op haar piek in 2015 maar liefst 21 TWh of een kwart van het jaarverbruik in België. In 2016 was de situatie beter. Volgens de studie van Elia¹³ – in het scenario dat de geplande kernuitstap plaatsvindt en er 6.500 MW invoercapaciteit beschikbaar is – **zal België evenwel nog meer afhankelijk worden van invoer uit het buitenland**: België rekent op dit ogenblik op 4.500 MW invoer uit de buurlanden maar dit zou oplopen tot 6.500 MW in 2027, d.i. meer dan 50 % van de piekvraag in België. In dit scenario wordt de Belgische industrie in grote mate afhankelijk van de invoer van elektriciteit uit de buurlanden, en dus ook van het energiebeleid in deze landen.

5.4.3. Elektriciteitsprijzen

De problemen met de bevoorradingszekerheid tonen aan dat er spanningen zijn op de Belgische elektriciteitsmarkt: de prijzen zullen daardoor volatieler worden. **De kans op schaarste, prijsspieken, afschakelingen, ... – en interventies in de markt – neemt toe.**

De grote afhankelijkheid van invoer maakt België ook gevoelig voor het energiebeleid, marktfalen en politieke beslissingen in de buurlanden. Zo wordt België blootgesteld aan elektriciteitsprijzen die meestal in het buitenland worden bepaald. Op moment van overaanbod van productiemiddelen met lage operationele kost, zoals wind en zon, geniet de Belgische consument van de voordelen hiervan. Op momenten van schaars aanbod van wind en zon vormt de afhankelijkheid van import een competitief nadeel: elektriciteit vloeit immers steeds naar de plaats waar er het meest voor betaald wordt. Deze omstandigheden creëren onzekerheid voor de energie-intensieve bedrijven en maken België minder aantrekkelijk voor nieuwe investeringen in industriële projecten.

Volop **inzetten op investeringen in elektriciteitsproductie** – in hernieuwbare energie, maar ook in aanvullende stuurbare productie-eenheden – **komt daarom ook de verbruikers ten goede in de vorm van een groter consumentensurplus**¹⁴: de energieprijzen zullen dan in dit scenario relatief lager zijn en meer stabiel in vergelijking met andere onderzochte scenario's met enkel hernieuwbare energieproductie of met slechts een minimale hoeveelheid aan aanvullende stuurbare productie-eenheden.

5.4.4. Werkgelegenheid

De jobs in de energiesector zijn overwegend kwalitatief. De werknemers in de sector zijn vaak hooggeschoold en beschikken over heel wat *know how* en unieke expertise. Het spreekt voor zich dat België er moet op inzetten om deze ervaring en kennis te behouden, en verder te ontwikkelen. Het aantal jobs in de hernieuwbare energiesector en de dienstverlening groeit, terwijl de tewerkstelling in de typische elektriciteits- en gasector de voorbije jaren is afgenomen: de voorbije 5 jaar is de tewerkstelling er met meer dan 10 % gedaald¹⁵.

¹¹ FOD Economie, 'De energiemarkt in 2010', website FOD Economie.

¹² FOD Economie, 'De energiemarkt in 2010', website FOD Economie

¹³ Elia, 'Studie over de nood aan adequacy en flexibiliteit in het Belgische elektriciteitssysteem voor de periode 2017-2017', april 2016.

¹⁴ Federaal Planbureau, 'Kostenbatenanalyse van een selectie van beleidsscenario's voor een toekomstig toereikend Belgisch elektriciteitssysteem', februari 2017.

¹⁵ Eigen cijfers van de effectieve leden van FEBEG.

De energiesector heeft nochtans het potentieel om heel wat werkgelegenheid te creëren. *Volop de kaart trekken van investeringen in de elektriciteitssector zou tot 13.000 Belgische jobs kunnen opleveren*¹⁶. België heeft er natuurlijk alle belang bij om deze werkgelegenheid evenwichtig te spreiden over zoveel mogelijk energievectoren, technologieën en activiteiten.

5.4.5. Handelsbalans

De handelsbalans voor zowel gas als elektriciteit vertoont een tekort, maar de tendens is tegengesteld: het tekort voor elektriciteit is de voorbije vijf jaar opgelopen omdat de waarde van de elektriciteitsinvoer toeneemt, terwijl het tekort voor gas afneemt¹⁷.

De verwachting is dat het deficit op de handelsbalans voor energie de komende jaren zal toenemen, vooral als gevolg van de stijgende invoer aan elektriciteit. *Uitgebreide investeringen in de elektriciteitsproductie – in zowel bestaande als nieuwe productiemiddelen – kunnen tegen 2027 het tekort verkleinen*. Het relatief hogere tekort voor gas wordt dan gecompenseerd door een licht overschot voor elektriciteit: België zou zo immers opnieuw netto-uitvoerder van elektriciteit kunnen worden. In dit geval gaat de energie-afhankelijkheid van België er zelfs op vooruit: België is dan minder afhankelijk van de elektriciteitsinvoer uit de buurlanden.

Een beleidsvisie mag niet focussen op de korte termijn, maar moet vooruitblikken, d.i. een strategie bepalen en de krijtlijnen uitzetten van de toekomstige energievoorziening, met het oog op het maximaliseren van de welvaart in België.

6. MAAK VAN BELGIË OPNIEUW EEN EXPORTLAND VOOR ELEKTRICITEIT

6.1. Ga voor een wervende en ambitieuze visie

Een energievisie moet duidelijk zijn en stabiliteit creëren. Ze moet uitgaan van en voortbouwen op de troeven waarover België beschikt. Ze moet vooruitblikken in de toekomst en erop gericht zijn om de welvaart in België te maximaliseren. En, een energievisie moet eerst en vooral wervend en ambitieus zijn: *enkel een voluntaristische beleidsvisie met een duidelijke ambitie kan bedrijven en burgers enthousiasmeren en in beweging brengen*. Het vergroot ongetwijfeld ook het draagvlak voor de maatregelen die moeten genomen worden om deze visie in de praktijk te brengen.

De Belgische energievisie moet als ambitie hebben om van België opnieuw een netto-uitvoerder van elektriciteit te maken. Dit houdt een voluntaristische aanpak in, een én-én-verhaal: België moet investeren in én vraagbeheer en energie-efficiëntie, én hernieuwbare energiebronnen én aanvullende stuurbare productie-eenheden.

Deze ambitie gaat uit van de sterke punten van België:

- een robuuste energiesector draagt bij aan de maatschappelijke welvaart van België;
- de Belgische energie-intensieve industrie kan genieten van een duurzame, zekere en betaalbare energievoorziening;

¹⁶ Federaal Planbureau, 'Kostenbatenanalyse van een selectie van beleidsscenario's voor een toekomstig toereikend Belgisch elektriciteitssysteem', februari 2017.

¹⁷ Federaal Planbureau, 'Kostenbatenanalyse van een selectie van beleidsscenario's voor een toekomstig toereikend Belgisch elektriciteitssysteem', februari 2017.

- de Belgische gasinfrastructuur wordt optimaal gebruikt voor de bevoorrading van gasgestookte elektriciteitscentrales;
- de verbindingen van het Belgische hoogspanningsnet met de buurlanden worden optimaal gebruikt door in te zetten op uitvoer van elektriciteit;
- de distributienetten in België worden optimaal gebruikt voor het onthalen van grote volumes decentrale productie;
- de investeringen in België creëren talloze opportuniteiten voor innovatie en versterken de know how in bestaande R&D.

Deze ambitie maximaliseert – op langere termijn – ook de welvaart in België:

- de bevoorradingszekerheid van België voor elektriciteit verbetert aanzienlijk, ook al blijft België wellicht afhankelijk van invoer om in welbepaalde omstandigheden de piekvraag te dekken;
- de energie-onafhankelijkheid van België gaat erop vooruit;
- de elektriciteitsprijzen zullen relatief lager zijn, en stabiel;
- de werkgelegenheid in de Belgische elektriciteits- en gasector neemt toe;
- het tekort op de handelsbalans voor gas neemt licht toe, maar wordt gecompenseerd door een overschot voor elektriciteit.

Een beleidskader dat gebaseerd is op **een technologie-neutrale aanpak**, garandeert dat de markt tot de optimale energiemix komt om de ambitie – van België een netto-uitvoerder te maken – op een zo kostenefficiënte manier waar te maken. Door in te zetten op zowel vraagbeheer en energie-efficiëntie als hernieuwbare energiebronnen én aanvullende stuurbare productie-eenheden zal België bovendien zijn **risico's spreiden**: België zal minder gevoelig zijn voor wijzigende marktomstandigheden, technologische evoluties of beleidsbeslissingen in de buurlanden.

Nieuwe investeringen in België zullen bovendien per definitie investeringen in energie-efficiëntie, in hernieuwbare energieproductie of in koolstofarme productietechnologieën zijn. Deze inspanningen leveren dus – omwille van de aard van de investeringen – hoe dan ook meteen **een bijdrage aan het realiseren van de Europese klimaatdoelstellingen**.

6.2. Start drie werven op om deze doelstelling te bereiken

6.2.1. Investeringen in nieuwe diensten

Doelstelling: Stimuleer investeringen in nieuwe diensten, onder meer in vraagbeheer en in energie-efficiëntie

Maatregelen:

- ✓ Schaf de vangnetregulering en terugdraaiende tellers af zodat prijssignalen kunnen spelen en dienstverleners hun diensten kunnen valoriseren
- ✓ Verminder maximaal alle taksen, heffingen en bijdragen op de energiefactuur zodat het prijssignaal ten volle kan spelen
- ✓ Voer evenwichtige en slimme nettarieven in zodat klanten betalen voor de diensten die ze gebruiken en het net optimaal wordt benut zonder dat een stimulans ontstaat om af te koppelen van het net
- ✓ Zorg ervoor dat netgebruikers behoorlijk worden vergoed voor de diensten die ze leveren aan de netbeheerder
- ✓ Verminder alle regelgevende en administratieve lasten die een rem zetten op innovatie
- ✓ Voorkom oneerlijke concurrentie door gereguleerde partijen door ervoor te zorgen dat de regels van *unbundling* worden gerespecteerd zodat er een duidelijk onderscheid is tussen commerciële activiteiten en netbeheer wat een gereguleerde activiteit is

- ✓ Zorg voor een tijdige uitrol van slimme meters en slimme netten
- ✓ Verbeter de data-uitwisseling en *settlement* tussen partijen via neutrale, robuuste en gebruiksvriendelijke dataplatformen
- ✓ Ontwikkel een algemene en coherente visie op databeheer (eigendom, *privacy*, *third party access*, ...)

6.2.2. Investerings in het behalen van de klimaatdoelstellingen

Doelstelling: Stimuleer investeringen in koolstofarme productietechnologieën en hernieuwbare energiebronnen

- Maatregelen:**
- ✓ Versterk het EU ETS als hoeksteen van het klimaatbeleid en streef naar een sterk CO₂-prijssignaal via het EU ETS
 - ✓ Formuleer – zowel op federaal als op regionaal niveau – ambitieuze doelstellingen voor hernieuwbare energie tegen 2030
 - ✓ Zorg, waar nodig, voor de gepaste ondersteuning binnen een voorspelbaar en stabiel kader zonder dat deze ondersteuning de marktwerking (*optimal dispatch*) verstoort
 - ✓ Ontsluit locaties voor decentrale productie door onnodige hinderpalen (bv. beperkingen in de buurt van radars) weg te werken
 - ✓ Investeer in voldoende uitgebouwde netten om decentrale productie te kunnen aansluiten
 - ✓ Voer een dynamisch en marktgebaseerd congestiebeheersysteem – op basis van *redispatch* en met correcte vergoeding – in zodat productie-eenheden geen inkomstenverlies lijden bij congestie
 - ✓ Beperk, vereenvoudig en versnel de administratieve en juridische procedures, o.a. aansluitingen, vergunningen, prekwalificaties, ...
 - ✓ Vergroen de mobiliteit door vervoer op elektriciteit en gas te promoten
 - ✓ Creëer een draagvlak voor decentrale productie door positieve communicatie en door betrokkenheid en samenwerking in al zijn vormen te stimuleren

6.2.3. Investerings in bevoorradingszekerheid

Doelstelling: Verzeker investeringen in stuurbare capaciteit als aanvulling op de hernieuwbare energie

- Maatregelen:**
- ✓ Schaf alle concurrentiehandicaps – onder meer injectietarieven – af die verhinderen dat Belgische productie-eenheden op gelijke voet concurreren met productie-eenheden uit andere landen
 - ✓ Hef alle beperkingen met betrekking tot het exploiteren of sluiten van productie-eenheden op
 - ✓ Vervolledig de energiemarkt met een capaciteitsmarkt die technologie-neutraal is, die open staat voor nieuwe en bestaande capaciteiten, die deelname uit andere landen mogelijk maakt en die productie, opslag en vraagbeheer op gelijke voet met elkaar laat concurreren
 - ✓ Zorg voor voordelige gastarieven die aangepast zijn voor gascentrales die als flexibele en *back-up* centrale wordt gebruikt
 - ✓ Voer een dynamisch en marktgebaseerd congestiebeheersysteem – op basis van *redispatch* en met correcte vergoeding – in zodat productie-eenheden geen inkomstenverlies lijden bij congestie
 - ✓ Beperk, vereenvoudig en versnel de administratieve en juridische procedures, o.a. aansluitingen, vergunningen, prekwalificaties, ...
